

Hallitustunnustelija Antti Rinteen kysymykset eduskuntaryhmille 26.4.2019

SDP haluaa rakentaa tulevaisuuden Suomea, Eurooppaa ja maailmaa, jotka ovat taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviä. Kysymme seuraavat kysymykset selvittääksemme edellytykset yhteisen hallituksen muodostamiseksi. Pyydämme teitä esittämään puolueenne ohjelma-asiakirjojen perusteella kantanne seuraaviin asiakokonaisuuksiin (kohdat 1-8) ja lisäksi vastaamaan asiakokonaisuuksia täsmentäviin yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. Lisäksi pyydämme teitä esittämään näkemyksenne sosiaaliturvan uudistamiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseen (kohdat 9-10).

Tulemme julkaisemaan nämä kysymykset samaan aikaan eduskunnan www-sivuilla, kun ne jätetään eduskuntapuolueille vastattaviksi. Pyydämme vastauksianne tiistaihin 30.4.2019 klo 12 mennessä sähköpostilla sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän pääsihteerin Kari Anttilalle, kari.anttila@eduskunta.fi. Pyydämme ystävällisesti teitä ottamaan huomioon sen, että julkistamme myös puolueenne laatimat vastaukset vastausten määräajan päätyttyä.

1. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi

Vasemmistoliitto tavoittelee oikeudenmukaista ilmastopolitiikkaa, joka tähtää lämpötilan nousun pysäyttämiseen globaalisti 1,5 asteeseen verrattuna esiteolliseen aikaan. Ilmastonmuutos ei ole muusta yhteiskunnasta erillinen ongelma, vaan kytkeytyy luonnonvarojen ylikulutukseen sekä eriarvoisuutta synnyttävään ja kasvusta riippuvaan kapitalistiseen läpivirtaustalouteen. Luonnon monimuotoisuuden hupeneminen on seurausta ennen kaikkea luonnonvaraisten elinympäristöjen häviämisestä ja luonnonvarojen ylikulutuksesta.

Kestävä siirtymä vähähiilliseen yhteiskuntaan on suuruudeltaan hyvinvointivaltion rakentamiseen verrattavissa oleva tehtävä. Jotta siirtymä olisi oikeudenmukainen, tarvitaan ilmastopolitiikan kustannusten tasapainottamista eri väestöryhmille muun yhteiskuntapolitiikan tai tulonsiirtojen kautta. Suomen tulee edistää kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa EU:ssa ja kansainvälisesti.

a. Oletteko sitoutuneet globaalisti ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseen 1,5 asteeseen? Oletteko sitoutuneet siihen, että Suomi on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja sen jälkeen nopeasti hiilinegatiivinen?

Vasemmistoliitto on sitoutunut ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseen 1,5 asteeseen. Hiilineutraaliuden ja hiilinegatiivisuuden suhteen tavoittelemme jopa hieman kysymyksessä mainittua nopeampaa aikataulua. Suomen kaltaisten rikkaiden maiden olisi mielestämme päästävä nettonegatiivisiin päästöihin jo 2030-luvun alussa. Ilmastonmuutoksen hillinnän on oltava läpileikkaava strateginen tavoite kaikessa päätöksenteossa.

b. Millaisia toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjuminen mielestänne edellyttää eri yhteiskunnan osaluilla?

Ilmastonmuutoksen hillitsemisen resepti on periaatteessa yksinkertainen: kasvihuonekaasupäästöt on saatava alas, hiilinielut ylös ja rahavirrat tukemaan ekologista jälleenrakennusta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tehdään sektorikohtainen suunnitelma päästöjen vähentämisestä, laaditaan suunnitelma fossiilisista polttoaineista luopumiselle, suojellaan hiilivarastoja ja kasvatetaan hiilinieluja sekä ohjataan pääomat ja rahoitusvirrat kohti kestävästä fossiilisen tuotannon korvaavaa resurssiviisasta kiertotaloutta.

Päästöjen vähentäminen edellyttää esimerkiksi liikenteessä panostuksia joukkoliikenteeseen, etenkin raiteisiin, kaasu- ja sähköautojen tankkaus- ja latausverkoston rakentamista, kestävästi tuotettujen biopolttoaineiden (etenkin jättepohjaisten) jakeluverkoston laajentamista, ruuhkamaksujen käyttöönottoa suurimmilla kaupunkiseuduilla sekä kannusteita yhteiskäyttöautojen ja kimpakyytien lisäämiseen. Sähkön

ja lämmöntuotannossa tärkeää on turpeen energiakäytöstä luopuminen asteittain sekä älykkään sähkö- ja lämpöjärjestelmän tukeminen.

Ruokajärjestelmän päästöjen vähentämiseksi joukkoruokailuissa tulisi siirtyä kasvispainotteiseen lähi- ja luomuruokaan. EU:n maataloustukijärjestelmää tulisi kehittää niin, että tuet huomioivat paremmin ympäristö- ja ilmastovaikutukset. Peltomaan resurssiviisas käyttö aktiiviviljelijöiden käytössä vähentää maankäytön päästöjä ja vähentää tarvetta uuden peltomaan raivaukselle.

Asumisen osalta tärkeää on parantaa rakennuskannan energiatehokkuutta. Tarvitaan esimerkiksi tukea asunto-osakeyhtiöiden energiaremonteille sekä pienituloisten omakotitaloasujien öljylämmityksestä luopumiselle.

Teollisuuden päästöjen vähentämiseksi tulee siirtyä kohti resurssiviisasta kiertotaloutta, toteuttaa yritystukiremontti ja lisätä ympäristövaikutusten arviointiin ilmastovaikutusten kokonaisarvio. Uusiutuvan energian käyttöönottoa, energiatehokkuuden parantamista sekä kestävien tuotteiden kehittämistä ja käyttöönottoa tulee tukea.

Tarvitaan tieteeseen ja tutkittuun tietoon perustuvaa hiilinielupolitiikkaa. Metsien hiilinielun vahvistamiseksi tulisi kehittää metsänomistajille kannustinjärjestelmä, joka tukee hiilensidontaa, ohjata puuraaka-ainetta erityisesti pitkäikäisiin korkean arvonlisän puutuotteisiin ja kohtuullistaa Metsähallituksen tuloutustavoitetta niin hiilinielun näkökulmasta kuin metsänhoidollisestikin kestäväälle tasolle. Viljelysmaan osalta hiiltä sitovia toimia tarvitaan etenkin eloperäisillä mailla. Metsitystä voidaan lisätä etenkin vajaatuottoisilla pelloilla ja joutomaalla. Soiden hiilivaraston suojelemiseksi ja hiilen sidonnan vahvistamiseksi tulisi turpeen energiakäytöstä luopumisen lisäksi ennallistaa epäonnistuneita ojituksia ja toteuttaa soidensuojelun täydennysohjelma.

Ympäristölle haitallisia tukia on vähennettävä, ja vastaavasti ympäristökestäviä ratkaisuja tukevan tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitusta kasvatettava. Vasemmistoliiton mielestä tukia pitäisi ensi hallituskaudella uudelleensuunnata vähintään 500 miljoonalla eurolla. Valtion omistajapolitiikan tulee tukea siirtymää vähäpäästöiseen suuntaan. EU-tasolla tulee pyrkiä siihen, että hiilijalanjälki pienenee ja hiiliriskit tehdään näkyväksi myös rahoitusmarkkinoilla. Suomen tulee myös kasvattaa kansainvälistä ilmastorahoitustaan tuntuvasti.

Jotkut alat ja alueet kärsivät ilmastotoimista, toiset hyötyvät. Suomen pitäisi laatia oikeudenmukaisen ilmastosiirtymän ohjelma, jossa arvioidaan, mitkä alat ja alueet tarvitsevat erityistä ilmastomuutostukea.

Eriarvoisuus ja tuloerot eivät saa kasvaa ilmastotoimien seurauksena. Ympäristöverojen regressiiviset vaikutukset pitää kompensoida muulla verotuksella ja tulonsiirroilla.

c. Mitkä näette keskeisinä keinoina luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja parantamiseksi?

Vasemmistoliitto haluaa nostaa metsien suojeluasteen Etelä-Suomessa 10 prosenttiin ja turvata Metso-ohjelmalle riittävän rahoituksen. Metsien hakkuumäärät ja metsätalouskäytännöt tulee pitää sellaisina, että luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja metsien muut käyttömuodot ovat mahdollisia.

Metsätalouden tuet olisi uudistettava monipuolisia metsänhoitomenetelmiä kannustaviksi. Soidensuojeluohjelma tulisi päivittää ja panna toimeen. Kaivoslainsäädännön tulisi huomioida luontoarvot nykyistä paremmin. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa on tärkeää huolehtia luonnon monimuotoisuuden parantamisesta.

Haluamme perustaa uusia kansallispuistoja ja tukea kaupunkeja viheralueiden monimuotoisuuden lisäämisessä. Luonnonsuojelualueiden saavutettavuutta pitäisi parantaa. Ympäristöhallinnon

toimintaedellytykset ja riittävät resurssit pitäisi turvata erillisellä viranomaistaholla, jonka tehtävä on yleisen ympäristöedun valvominen.

(Vasemmistoliiton ilmasto-ohjelma, tulevaisuusohjelma, vero-ohjelma, toimenpideohjelma kestävästä ilmastosiirtymästä)

2. Suomi on kokoaan suurempi maailmalla

Suomen pitkä linja sotilaallisesti liittoutumattomana ja aktiivisesti rauhaa edistävää ulkopoliittikkaa harjoittavana maana on mahdollistanut Suomelle kokoaan suuremman roolin maailmalla. Turvallisuuttamme vahvistavat eurooppalaisen yhteistyön rakenteet sekä pohjoismainen yhteenkuuluvuus ja yhteistyö.

a. Miten Euroopan unionia tulee kehittää? Mitkä ovat Suomen EU-puheenjohtajuuskauden keskeiset tavoitteet?

EU:n on pystyttävä vastaamaan paremmin kansalaistensa odotuksiin hyvinvoinnin parantamisesta. Suomen tulee ajaa sellaista linjaa, jossa ihmisten ongelmat, työttömyys, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, kansalaisten hyvinvointi ja demokraattinen päätöksenteko nostetaan EU:n ytimeen.

Lisäksi EU:ssa tulee keskittyä ratkaisemaan ilmastonmuutokseen liittyvät kysymykset sekä veroparatiisitalouden ja vero- ja palkkakilpailun kaltaiset kansainväliset ongelmat, jotka nakertavat hyvinvointipalveluiden rahoituspohjaa ja lisäävät kansalaisten eriarvoisuutta. EU-yhteistyöllä tulee parantaa ihmisten hyvinvointia ja arjen turvallisuutta.

Suomen EU-puheenjohtajuuskauden keskeisiä tavoitteita Vasemmistoliiton mielestä ovat: ilmastonmuutoksen hillintä, reilumpi ja tasa-arvoisempi työelämä, kestävämpi talous- ja rahapolitiikka, verovälttelyn saaminen kuriin, inhimillisempi turvapaikkapolitiikka ja rauhan edistäminen.

Vasemmistoliiton mielestä EU:n yhteistä budjettia ei tulisi käyttää puolustusteollisuuden tukemiseen. Puolustusyhteistyön pitäisi perustua lähinnä kustannussäästöjen hakemiseen hankinnoissa. EU:n syvemmän puolustusyhteistyön sijaan tulisi edistää jäsenmaiden välisen turvallisuusyhteistyön kehittämistä kansainväliseen terrorismiin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen puuttumiseksi.

b. Oletteko valmiit tukemaan viimeisimmissä selonteissa vahvistettua Suomen ulkopoliittikan linjaa?

Vasemmistoliitto on sitoutunut Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjaan yleisellä tasolla.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu pitkälti kansainväliseen monenkeskiseen yhteistyöhön, hyviin kahdenvälisiin ja kansainvälisiin suhteisiin ja vahvaan vaikuttamiseen EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Suomi on myös aktiivinen rauhanvälityksen edistäjä maailmalla. Suomen kehityspolitiikan päämääränä on köyhyyden ja eriarvoisuuden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen. Naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman edistäminen on nostettu Suomen kehityspolitiikan kärkeen. Vasemmistoliitto pitää näiden tavoitteiden edistämistä tärkeänä.

Vasemmistoliitto painottaa Suomen asemaa sotilaallisesti liittoutumattomana maana, jolla on kansallista liikkumatilaa ja harkintaa. Sotilaallinen liittoutumattomuus on Suomelle vakautta edistävä ratkaisu. Se mahdollistaa Suomelle kokoaan suuremman roolin kansainvälisen rauhan edistäjänä.

c. Mikä rooli Euroopan on otettava yhteistyössä Afrikan unionin ja sen jäsenmaiden kanssa Afrikan kehittämisessä.

Euroopan ja Afrikan välisiä suhteita tulee tiivistää ja kehittää yhdenvertaisuuden hengessä. Tämä koskee EU:n sekä AU:n ja muiden Afrikan alueellisten järjestöjen välisiä suhteita, kanssakäymistä valtioiden ja

kansalaisyhteiskuntien tasolla sekä post-Cotonou-sopimuksen kaltaisia järjestelyitä. EU:n tulee myös edistää Afrikan valtioiden äänen kuulumista monenkeskisissä instituutioissa ja tukea Afrikan taloudellisia ja poliittisia integraatioprosesseja (niin alueellisesti kuin koko maanosan tasolla).

Kaikessa Euroopan ja Afrikan välisessä kanssakäymisessä tulisi huomioida kaksi näkökulmaa: 1) Eri politiikkasektoreiden alla tehtäviä toimien on oltava johdonmukaisia ja edistettävä samoja yleistavoitteita (kestävä kehitys, ihmisoikeudet, demokratia, yleisesti Agenda2030-tavoitteet) ja 2) myös yhteistyön tapojen ja muotojen tulee edistää yhdenvertaisuutta.

Johdonmukaisuuden vaade koskee mm. kauppaa-, investointi-, kehitys-, energia-, ilmasto- ja siirtolaisuuspolitiikkaa. Vähimmillään tulisi olla niin, ettei yhdellä politiikkasektorilla harjoitettu toiminta vaikeuta toisen sektorin tavoitteiden saavuttamista. Yhä useampi Afrikan maa on esimerkiksi ottanut tavoitteekseen teollistumisen ja aktiivisen elinkeinopolitiikan, ja AU on samalla linjalla. Meidän on varmistettava, että Suomen ja EU:n kauppaa- ja investointipolitiikka tukee tätä tavoitetta.

Euroopan ja Afrikan vuorovaikutus pohjaa yhä epätasa-arvoiseen suhteeseen. Suoran poliittisen ja taloudellisen hierarkiasuhteen lisäksi myös eurooppalaiset ajattelutavat ja käytännöt hallitsevat. Kehitysyhteistyössä rahoittaja määrittelee usein agendan ja toimintatavat. Suomen tulee edistää kehitystä, jossa Afrikan tulevaisuus on enemmän afrikkalaisten maiden omissa käsissä ja kumppanuus perustuu nykyistä aidommin yhdenvertaisuuteen. Tämä edellyttää myös omien käytänteidemme kriittistä arviointia.

d. Hyväksyttekö tavoitteen Suomen kehitysyhteistyörahoituksen nostamisesta 0,7 prosenttiin suhteessa BKT:oon? Minkä ajan kuluessa näette tämän mahdolliseksi toteuttaa?

Kyllä - Suomen kehitysyhteistyörahoitusta tulee kasvattaa vuosittain tuntuvasti niin, että saavutamme kohtuullisella aikavälillä sitoumustemme mukaisen 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuden. Tämä olisi mahdollista saavuttaa noin kahden vaalikauden aikana, mutta Vasemmistoliitto on valmis tekemään sen myös nopeammin.

(Vasemmistoliiton ulko- ja turvallisuuspoliittinen ohjelma, tulevaisuusohjelma, eduskuntavaaliohjelma, vaihtoehtobudjetti, EU-vaaliohjelma, EU-pj-kauden tavoitteet, vastalause ulkoasianvaliokunnan mietintöön UaVM 9/2016 vp, eriävä mielipide suuren valiokunnan lausuntoon SuVL 1/2018 vp, eriävä mielipide suuren valiokunnan lausuntoon SuVL 9/2017 vp)

3. Turvallinen oikeusvaltio Suomi

Yhdenvertaisempi Suomi on turvallisempi Suomi. Hyvinvointivaltio sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti tasa-arvoinen hyvinvointiyhteiskunta ovat sisäisen turvallisuuden kivijalkoja. Vasemmistoliitto haluaa, että perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen huomioidaan kaikessa politiikassa ja viranomaisten resurssit turvataan. Ensi vaalikaudella on puututtava useisiin kotimaisiin ihmisoikeusongelmiin.

a. Kuvatkaa käsityksenne Suomesta oikeusvaltiona ja kertokaa keinot sen vahvistamiseksi. Miten edistäisitte ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa? Millä tavoin olette valmiit kehittämään kansalliskielten asemaa Suomessa?

Jokaisen on voitava luottaa viranomaisten toimivan lain, perustuslain ja kansainvälisten veloitteiden mukaisesti sekä saatava asiansa käsitellyksi oikeudenmukaisessa menettelyssä. Oikeudenkäyntien liialliset kestot ovat ihmisoikeusongelma, ja kohtuuttomat käsittelyt tuottavat kärsimystä esimerkiksi seksuaalirikosten ja lapsiin kohdistuneiden rikosten uhreille. Myös oikeudenkäyntien hinta voi uhata ihmisten oikeutta saada asiansa yhdenvertaisesti käsiteltäväksi. Poliisin, syyttäjälaitoksen tai tuomioistuinten resurssipula ei saa estää yksilöä saamasta oikeutta. Viime vaalikaudella yhden

ihmisryhmän, turvapaikanhakijoiden, oikeusturvaa heikennettiin tavalla, joka on vaarantanut luottamuksen oikeusvaltioon.

Vasemmistoliitto haluaa, että seuraava hallitus edistää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia suunnitelmallisesti. Translaki tulisi uudistaa itsemääräämisoikeuden pohjalta, sukupuolen juridinen vahvistaminen ja lääketieteellinen prosessi tulisi erottaa toisistaan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastainen lisääntymiskyvyttömyysvaatimus tulisi poistaa. Translain on huomioitava myös lapset ja nuoret sekä muunsukupuoliset. Intersukupuolisten lasten ei-lääketieteellinen sukuelinkirurgia on kiellettävä.

Saamelaisten oikeuksia tulisi vahvistaa ratifioimalla alkuperäiskansojen oikeuksia koskeva ILO 169 - yleissopimus. Sopimuksen tarkoitus on turvata alkuperäis- ja heimokansojen yhdenvertainen kohtelu muihin väestöryhmiin nähden sekä estää näiden kansojen kulttuurien ja kielten katoaminen.

Vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus, yhdenvertaisuus, esteettömyys ja saavutettavuus on huomioitava kaikessa päätöksenteossa, eikä elinikäisiä palveluita saa kilpailuttaa.

Suomen on turvattava laadukas turvapaikkaprosessi sotaa ja vainoa pakeneville. Vasemmistoliitto haluaa, että turvapaikanhakijoiden oikeusturvan heikennykset perutaan ja kansainvälistä suojelua saavien perheen yhdistämisen toimeentuloedellytys kumotaan. Pakolaiskiintiöjärjestelmä on paras keino auttaa haavoittuvimmassa asemassa olevia pakolaisia. Vasemmistoliitto on esittänyt vuotuisen pakolaiskiintiön nostoa ainakin 2 500:aan. Jokaiselle Suomeen muuttaneelle tulee tehdä kotoutumissuunnitelma, kielikoulutusta tulee kehittää, ja osana kotoutumista tulee järjestää omakielisiä yhteiskuntaorientaatiojaksoja.

Vihapuhetta, rasismia ja syrjintää on ehkäistävä yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Vastakkainasettelua torjutaan eriarvoisuutta kitkemällä.

Vasemmistoliitto haluaa uudistaa seksuaalirikoslainsäädäntöä muun muassa lisäämällä suostumuksen puutteen raiskauksen tunnusmerkistöön. Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden tukipalvelut on turvattava koko maassa, ja turvakotipaikkojen määrä tulee nostaa Euroopan neuvoston edellyttämälle tasolle. Ihmiskaupan uhrien palveluiden saantia on parannettava.

Suomi on saanut toistuvasti moitteita perusturvan liian alhaisesta tasosta. Vasemmistoliitto haluaa parantaa perusturvaa niin, että kaikille taataan riittävä toimeentulo. Haluamme turvata lailla myös paperittomien henkilöiden oikeuden välttämättömiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Suomeen on säädettävä yritys vastuulaki, joka velvoittaa yritykset huomioimaan toimintansa ihmisoikeusvaikutukset globaalisti.

Vasemmistoliiton mielestä ruotsin kielen asema on turvattava ja kansalliskielten pakollisesta opetuksesta on pidettävä kiinni. Ruotsia äidinkielenään puhuvien oikeus palveluihin omalla äidinkielellään on turvattava myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa. Eri kieliryhmiin kuuluvien perustuslaillinen oikeus oman äidinkielen ja kulttuurin ylläpitoon ja kehittämiseen on turvattava. Romanian ja romanikielen asemaa on edistettävä.

b. Mikä on käsityksenne lainvalmistelun laadusta ja oletteko valmiit hyväksymään komiteaperusteisen lainvalmistelun?

Politiikan on perustuttava tutkittuun tietoon. Asiantuntemuksen merkitystä lainvalmistelussa on vahvistettava lisäämällä tieteentekijöiden kuulemista. Parlamentaarista yhteistyötä on vahvistettava ja päätöksentekijöiden ja tieteentekijöiden vuorovaikutusta on lisättävä palauttamalla komiteatyöskentely vaalikaudet ylittäviin uudistuksiin.

Perustuslain ja perusoikeuksien keskeinen tehtävä on asettaa rajat myös demokraattisen lainsäätäjän vallankäytölle. Perustuslaki ei ole este lakien ja yhteiskunnan tarvittavalle uudistamiselle, vaan ongelmat tietyissä viimeaikaisissa lakihankkeissa ovat johtuneet tietoisista poliittisista valinnoista, kireistä aikatauluista ja poliittisen painostuksen aiheuttamista lainvalmistelun laadun puutteista. Lainvalmistelussa on arvioitava aiempaa paremmin muun muassa ihmisoikeus-, lapsi-, yhdenvertaisuus-, tasa-arvo- ja ilmastovaikutuksia.

c. Mitkä ovat sisäisen turvallisuuden riskitekijät ja kuinka vahvistaisitte sisäistä turvallisuutta?

Suomi on monin tavoin turvallisempi kuin koskaan. Merkittävin sisäisen turvallisuuden uhka on eriarvoistuminen. Eriarvoisuuden torjunnan ottaminen kaikkea politiikkaa ohjaavaksi tavoitteeksi on tärkeintä turvallisuustyötä.

Luotettava ja riittävästi resursoitu poliisi on turvallisen yhteiskunnan perusedellytys. Teknologia, uudet välineet tai aseet eivät lisää turvallisuuden tunnetta suomalaisille, joiden kotiseudulta poliisin palveluita on karsittu. Vastauksena resurssipulaan ei myöskään voi olla kansalaisten vapauksien rajoittaminen tai poliisin tehtävien ulkoistaminen. Poliisi tarvitsee riittävät resurssit huolehtiakseen koko Suomessa kansalaisten turvallisuudesta, lähipoliisityöstä sekä riittävästä moniammatillisesta osaamisesta, ja poliisien määrä on palautettava vuosikymmenen takaiselle tasolle. Poliisin läsnäoloa myös verkossa on vahvistettava.

d. Oletteko valmiit tukemaan viimeisimmissä selonteoissa vahvistettua Suomen puolustuspolitiikan linjaa?

Vasemmistoliitto on sitoutunut Suomen puolustuspolitiikan linjaan yleisellä tasolla.

Puolustuspoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä painotimme, että Suomen tulee kaikessa kansainvälisessä yhteistyössä varjella kansallista liikkumatilaa ja itsenäistä päätöksenteko-oikeutta. Lisäksi olemme suhtautuneet kriittisesti esitettyyn hävittäjien määrään ja hintaan. Vasemmistoliitto ei vastusta vanhentuvan kaluston korvaamista, mutta hävittäjien määrää ja hintaa tulee arvioida kriittisesti. HX-hankinnassa tulee painottaa teollisen yhteistyön kehittämistä Suomen ja hankintamaan välillä.

Vasemmistoliitto katsoo, että Suomen pitää jatkossakin huolellisesti arvioida mihin sotaharjoituksiin se osallistuu, ja pidättäytyä osallistumasta Naton 5.artiklan mukaiseen harjoitteluun. Vasemmistoliiton mielestä EU:n puolustusyhteistyön pitää perustua lähinnä kustannussäästöjen hakemiseen hankinnoissa. Materiaaliyhteistyö tai muut yhteistyömuodot eivät saa johtaa puolustusmenojen kokonaistason nousuun eivätkä kansallisen harkintavallan kaventumiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

(Vasemmistoliiton eduskuntavaaliohjelma, EU-vaaliohjelma, Tulevaisuusohjelma, Seksuaalioikeudet ja itsemääräämisoikeus kuuluvat kaikille -ohjelma, siirtolais- ja kotouttamispoliittinen toimenpideohjelma, taide- ja kulttuuripoliittinen ohjelma, ulko- ja turvallisuuspoliittinen ohjelma, vastalause puolustusvaliokunnan mietintöön PuVM 4/2017 vp.)

4. Elinvoimainen Suomi

Suomen talouskasvu ja tuottavuuden paraneminen on aina perustunut osaamiseen ja innovaatioihin. Laadukas, kattava ja maksuton koulutusjärjestelmä, yliopistoissa ja erikoislaitoksissa tehtävä tutkimus sekä yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta muodostavat kokonaisuuden, jonka varassa Suomen menestys lepää. Aktiivinen ja strateginen elinkeinopolitiikka sekä panostukset osaamiseen ovat jatkossakin välttämättömiä, mikäli haluamme taata ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin, kestäväen talouskehityksen ja Suomen edellytykset pärjätä kansainvälisessä kilpailussa nopeasti muuttuvassa maailmassa.

Vasemmiston aluepolitiikka lähtee siitä, että maata kehitetään eri alueiden vahvuudet ja ominaispiirteet tunnistaen ja maamme kokonaisuoltovarmuus huomioiden. Päämääränä on luoda edellytykset ihmisten

hyvälle elämälle ja kestäväälle elämäntavalle eri puolilla Suomea. Tasapainoisen aluepolitiikan osana tarvitaan kaupunki- ja metropolipolitiikkaa.

a. Näettekö, että Suomi voi ilmastonmuutoksen ja muiden megatrendien ratkaisujen kautta rakentaa itselleen uutta, kestäväää vientivetoista kasvua? Näettekö tarpeellisena, että Suomeen laaditaan yhteinen strategia vahvistuvan elinvoiman ja kestäväen kehityksen talouskasvun turvaamiseksi? Mitkä olisivat sen lähtökohdat?

Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnonvarojen liikkäytön lopettaminen edellyttävät, että tapamme tuottaa, kuluttaa, liikkua, asua ja syödä on muututtava kokonaisvaltaisesti ja nopeasti. Tämä ekologinen jälleenrakennus on hyvinvointivaltion rakentamiseen verrattavissa oleva tehtävä, joka edellyttää kokonaisvaltaista ja strategista otetta ja useiden yhteiskunnan osa-alueiden ohjaamista samanaikaisesti kestävään suuntaan.

Murros hävittää vanhoja tehtäviä, mutta siirtyminen ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävään kiertotalouteen luo myös valtavasti uusia mahdollisuuksia ja uudenlaista työtä. Korkean osaamisen yhteiskuntana Suomella on hyvät mahdollisuudet tuottaa kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja houkuttelevia ratkaisuja. Tämä edellyttää aktiivista ja strategista elinkeinopolitiikkaa, jossa julkinen sektori ohjaa, tukee, mahdollistaa ja synnyttää innovaatioita ja uudenlaista toimeliaisuutta. Se edellyttää myös esimerkiksi TKI-panostusten merkittävää kasvua.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen voi tuoda Suomelle suurta hyötyä, esimerkiksi panostamalla huoltovarmuustoimintoihin. Näiden toimialojen ympärille on rakennettavissa myös uutta työtä, uusien maailmallakin kiinnostusta herättävien tuotteiden kehittämisen kautta, kuten esimerkiksi vesiteknologia sekä energiatehokkuus ja -omavaraisuus.

Vasemmistoliitto on ehdottanut myös julkista kehitys pankkia tai investointilaitosta, joka kokoaisi ja kanavoisi rahoitusta pitkäjänteisesti kokonaisvaltaisen missioajattelun ja yhteiskuntavision mukaisesti.

b. Millaisilla toimenpiteillä kehitetään metropolialuetta, kasvavia kaupunkiseutuja, seutukeskuksia ja harvaan asuttuja alueita?

Metropolien merkitys kansainvälisen talouden moottoreina kasvaa. Myös Suomessa pääkaupunkiseudun kehitys vaikuttaa koko Suomen kehitykseen. Metropolialueen kehittämiseksi tulee määritellä MAL-sopimuksessa sitova asuntotuotantotavoite riittävällä kohtuuhintaisella vuokra-asutuspainotuksella, estää segregatiota kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tasapainoisella sijoittamisella, sekä tukea raideliikennehankkeita ja uusia liikenteen palveluita.

Kasvavien kaupunkiseutujen kehittämiseksi tulee laatia kasvusopimukset, joiden avulla parannetaan seutujen saavutettavuutta, esimerkiksi ratahankkeet ovat merkittäviä monelle kasvavalle kaupunkiseudulle. Kaupunkien joukkoliikennetukea tulee kasvattaa ja parantaa pyöräilyn ja kävelyn edellytyksiä.

Seutukeskuksissa tulee tehdä MAL-sopimukset. Koulutus on keskeisessä roolissa, niin eri alueiden työvoiman saatavuuden ja työllisyyden kuin nuorten hyvinvoinnin näkökulmista. Jokaisessa Suomen maakunnassa täytyy olla yliopisto tai ammattikorkeakoulu. Myös ammatillinen koulutus ja koulutuspaikkojen riittävä tarjonta on keskeistä aluepolitiikan näkökulmasta.

Harvaan asuttujen alueiden kehittämiseksi perusväylänpidon rahoitus pitää turvata ja tieverkon talvikunnossapitoa parantaa. Joukkoliikenteen perustaso tulee turvata kaikkialla Suomessa, ja lisäksi tulee kehittää kutsujoukkoliikennettä ja liikenteen palveluita. Kiinteän laajakaistan tulisi kattaa koko maa.

Työvoiman liikkuvuuden lisäämiseksi työttömien muuttoavustuksia pitäisi kasvattaa. Erityisesti haja-asutusalueiden vanhusten tarpeisiin tulisi kehittää liikkuvia ja kotiin vietäviä palveluita.

Valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa harva-asutuksen ja saaristoisuuden tulee olla valtionosuuksia korottava kriteeri.

c. Miten varmistaisitte Suomen liikenneinfrastruktuurin ylläpitämisen ja kehittämisen? Mikä on mallinne rahoituksen kehittämiseksi?

Koko maan suotuisan kehityksen ja ilmastonmuutoksen hillinnän vuoksi haluamme investoida erityisesti raiteisiin ja raideyhteyksiin. Ratapihojen toimivuus, kaksoisraiteet ja nopeat yhteydet vaativat pitkäjänteistä suunnittelua. Suuria ratahankkeita olisi hyvä suunnitella etupainotteisesti, niin että niiden toteutus voidaan tarvittaessa aloittaa nopeasti. Myös vesiväylien, erityisesti sisävesien syväväyläverkoston, kattavuudesta tulee huolehtia.

Olemme sitoutuneet parlamentaarisen liikenneverkkoityöryhmän raporttiin, jossa sovittiin 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta sekä hahmoteltiin erilaisia skenaarioita investointien rahoitukselle. Liikenneverkon korjausvelan määrää tulee vähentää harkitusti ja pitkäjänteisesti. Perusväylänpitoon tarvitaan pitkäjänteinen ja riittävä rahoitustason nosto. Kehittämishankkeiden rahoitukseksi voidaan luoda perusrahoituksen noston lisäksi hankekohtaisia yhtiöitä, kunhan ne toteutetaan osana kokonaisvaltaista suunnitelmaa ja julkisella rahoituksella sekä omistuksella.

(Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti, vastalause valtiovarainvaliokunnan budjettimietintöön, ilmasto-ohjelma, alue- ja kaupunkipoliittinen ohjelma, eduskuntavaaliohjelma, toimenpidealoite TPA 83/2018 oikeudenmukaisesta ilmastosiirtymästä.)

5. Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi

Työelämän uudistamisen lähtökohdiksi tulee ottaa tasa-arvo, reilu kohtelu ja uusien työn muotojen huomioiminen. Työpaikoilla ilmeneviä väärinkäytöksiä tulee kitkeä uusilla keinoilla, ja lainsäädäntöä päivittää vastaamaan työn muutosta huomioiden epätyypillisiin työsuhteisiin, itsensätyöllistämiseen ja alustatalouteen liittyvät tarpeet. Mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen ja osaamisen päivittämiseen on paras vakuutus työttömyyttä vastaan muuttuvilla työmarkkinoilla.

Vasemmistoliitto haluaa nostaa Suomen seuraavan hallituskauden aikana tasa-arvoisen työelämän kärkimaaksi. Työelämän sukupuolittuneisiin ongelmiin, kuten palkkaepätasa-arvoon, työmarkkinoiden sukupuolittuneisuuteen, epätyypillisten työsuhteiden kasaantumiseen, raskaussyrjintään ja häirintään on puututtava. Uusia toimia tarvitaan myös etnisen syrjinnän ja ulkomaalaisiin työntekijöihin kohdistuvien väärinkäytösten kitkemiseksi.

a. Miten kehittäisitte työelämää ja sen sääntelyä yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa? Hyväksyttekö työelämän vähimmäisehtojen sääntelyn nykyiseltä pohjalta?

Erityisesti edellinen hallituskausi osoitti, että työmarkkinakysymyksissä on viisasta pyrkiä etenemään kolmikantaisesti ja hakemaan yhteistä näkemystä. Sopimiseen perustuvat uudistukset, joihin sitoudutaan laajasti, myös kestävät paremmin kuin yksipuoliset ratkaisut. Vasemmistoliitto sitoutuu työehtosopimuksien yleissovutukseen, jonka puitteissa paikallista sopimista voidaan laajentaa siten, että sopiminen tapahtuu järjestäytyneen työntekijäosapuolen kanssa.

Uusien työn muotojen huomioiminen ja tasa-arvon edistäminen ovat tärkeitä lähtökohtia työelämän kehittämisessä. Haluamme puuttua tehokkaasti palkkadamppaukseen ja muihin väärinkäytöksiin mm. kriminalisoimalla alipalkkauksen ja antamalla järjestöille kanneoikeuden. Kolmikannan toimintakyvystä riippumatta työn minimiehdot ja työntekijöiden riittävä suojelu ovat kuitenkin julkisen vallan vastuulla.

b. Miten uudistaisitte perhevapaita?

Vasemmistoliiton tavoitteena on tasa-arvoinen perhevapaaudistus, jossa perheiden valinnanvapaus lisääntyy ja isille erikseen osoitettujen vapaiden määrä kasvaa. Vasemmistoliiton 6+6+6-mallissa nykyiset äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaat päivitettäisiin 18 kuukauden vanhempainvapaaksi. Vapaa jaettaisiin kolmeen kuuden kuukauden jaksoon, joista yksi olisi korvamerkitty kummallekin vanhemmalle, ja kolmannen he jakaisivat keskenään. Yksinhuoltaja voisi pitää yksin koko 18 kuukauden jakson.

c. Mitkä ovat keskeiset keinonne miesten ja naisten välisen palkkatasa-arvon toteuttamiseksi?

Toteutetaan kunnianhimoisen palkkatasa-arvo-ohjelma, jossa linjataan erikseen matalapalkka-aloille sunnataista korotuksista (ns. tasa-arvoerät) ja palkka-avoimuutta edistetään takaamalla luottamushenkilöille riittävät tiedonsaantioikeudet. Luodaan palkkaeroja anonyymisti seuraava tietokanta esimerkiksi tulorekisteriä hyödyntämällä, josta saatava tieto mahdollistaa sukupuolten välisten palkkaerojen korjaamisen. Sukupuolivaikutusten seuraavan arvioinnin (suvaus) rinnalla suoritetaan työmuodosta johtuva vaikutusarviointi työn hinnanmuodostukseen määräaikaisen ja osa-aikaisen työllistymisen sekä itsensä työllistämisen osalta. Tasa-arvovaltuutetun toimintaan lisätään resursseja. Pyritään suunnitelmallisesti kaventamaan alojen sukupuolittuneisuutta ja muuttamaan asenteita yhteistyössä oppilaitosten, opinto-ohjaajien, opettajakoulutuksesta vastaavien tahojen ja viranomaisten kanssa.

(Vasemmistoliiton eduskuntavaaliohjelma, Vasemmistoliiton kärkitavoitteita ja kynnyskysymyksiä seuraaviin hallitusneuvotteluihin)

6. Kestävän talouden Suomi

Kestävän taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edellytysten turvaaminen edellyttää, että tuotanto ja kulutus pysyy ympäristön kantokyvyn rajoissa, Suomessa on korkeasti koulutettu, terve ja hyvinvoiva väestö, mahdollisimman moni pystyy ja haluaa työskennellä, yritykset kykenevät tuottamaan kilpailukykyisiä hyödykkeitä, investointiaste on korkea, veropohja on laaja ja tiivis, ja finanssipolitiikka tukee pitkän aikavälin kestävä kehitystä.

Työelämän muuttuessa nopeasti osaamisen merkitys kasvaa, mistä merkinä pelkän perusasteen varassa olevien työllisyysaste on tippunut lähemmäksi 40 prosenttia. Koko väestön koulutustason nostaminen ja aktiivinen työvoimapolitiikka ovat keskeisiä tavoitteita työllisyysasteen nostamiseksi.

a. Millä keinoilla varmistaisitte työllisyysasteen kasvun selvästi yli 75 prosenttiin 2020-luvun aikana?

Vasemmistoliitto haluaa luoda Suomeen uutta työtä panostamalla osaamiseen. Työllisyys- ja työttömyysasteen ohella huomiota on kiinnitettävä tehtyjen työtuntien määrään, työn laatuun ja työehtoihin.

Pidennetään oppivelvollisuuskäytäntöä ja lisätään ammatillisen koulutuksen resursseja. Panostetaan jatkuvaan oppimiseen esim. kehittämällä muuntokoulutuksia ja avointa ammatillista toisen asteen koulutusta (lisää keinoja vastauksessa 8 c).

Helpotetaan työn vastaanottamista purkamalla sosiaaliturvan byrokratialoukkuja. Mahdollistetaan työtulojen ja sosiaaliturvan joustava yhdistäminen, luovutaan sovitellun päivärahan työaikatarkastelusta ja korotetaan työttömyysturvan ja asumistuen suojaosaa (esim. vasemmistoliiton esitys 500 euroa). Alennetaan varhaiskasvatusmaksuja.

Panostetaan aktiiviseen työvoimapolitiikkaan ja osoitetaan lisämäärärahaa esimerkiksi palkkatukeen, jonka käyttöä tulee kehittää ja helpottaa. Säädetään kaikille yli 24 kuukautta työttömänä olleille subjektiivinen oikeus palkkatuetuun työhön yrityksissä, kunnissa tai kolmannella sektorilla.

Kehitetään osatyökykyisten tuen ja palveluiden laatua, helpotetaan etuuksien ja palkkatulojen yhteensovittamista ja toteutetaan kokonaisvaltainen työkykyohjelma.

Torjutaan ylivelkaantumista laajalla keinovalikoimalla ja parannetaan ulosottoon joutuneiden työntekijöiden kannusteita nostamalla ulosoton suojaosaa (esim. vasemmistoliiton esitys vähintään 800 euroa kuussa). Ulosoton toimitusmaksuja kohtuullistetaan ja sosiaalisen luototuksen saavutettavuutta lisätään.

Nopeutetaan EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien työlupaprosesseja lisäämällä ELY-keskusten resursseja. Kaikkien ulkomaalaisten työntekijöiden työehtojen valvontaa parannetaan vahvistamalla aluehallintoviranomaisten resursseja.

Varmistetaan, että kaikki saavat tarvitsemansa terveyspalvelut (ml. mielenterveyspalvelut) ja että kansalaisten työkykyä tuetaan ennakoivasti.

Harjoitetaan sellaista finanssipolitiikkaa, joka tukee myönteistä työllisyyskehitystä, eikä päästä työttömyyttä räjähtämään mahdollisen laskusuhdanteen aikana.

b. Kuvatkaa tekijät, joilla julkisen talouden kestävyys turvataan erityisesti väestökehitys huomioon ottaen.

Julkisen talouden kestävyys edellyttää mm. myönteistä tuottavuuskehitystä, panostuksia osaamiseen (koulutus, tutkimus ja kehitys), investointeja talouden kestäväan rakennemuutokseen, korkean työllisyysasteen varmistamista, syrjäytymisen ehkäisemistä, eriarvoisuuden vähentämistä ja satsauksia kansanterveyteen. Siirtolaisuuden lisääntyminen on yksi mahdollisuus tasapainottaa huoltosuhdetta.

Veropohjaa tulee laajentaa ja tiivistää niin, että verotuksen neutraalisuus ja oikeudenmukaisuus paranevat ja mahdollisuudet aggressiiviseen verosuunnitteluun ja verovälttelyyn vähenevät. Varallisuuden, pääomien ja ympäristöhaittojen verotusta tulee kiristää. Työn verotusta voidaan samalla keventää varsinkin pieni- ja keskituloisten osalta. Koko verojärjestelmän kykyä tasata tulo- ja varallisuuseroja ei pidä heikentää, pikemminkin päinvastoin. Harmaata taloutta on suitsittava, ja tähän on varattava myös riittävät resurssit.

Finanssipolitiikka on mitoitettava kulloiseenkin suhdannetilanteeseen sopivaksi ja julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä tukevaksi niin, ettei lyhytnäköisellä finanssipolitiikalla syvennetä taantumia, pahenneta työttömyyttä, kasvateta eriarvoisuutta ja heikennetä kansantalouden tuotantopotentiaalia pysyvästi, kuten edellisen kriisin aikana tehtiin.

(Vasemmistoliiton eduskuntavaaliohjelma, tulevaisuusohjelma, vaihtoehtobudjetti, vastalauseemme valtiovarainvaliokunnan mietintöihin talousarvioesityksestä sekä julkisen talouden suunnitelmasta, Vasemmistoliiton Kestävä verouudistus, Mistä rahat -julkaisu)

7. Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi

Suomen on jatkossakin oltava maa, jossa kaikilla perhetaustaan ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta on mahdollisuus hyvään elämään. Kattavat, laadukkaat ja kohtuuhintaiset julkiset palvelut, maksuton koulutus, reilut työelämän pelisäännöt sekä oikeudenmukainen verotus- ja tulonjakojärjestelmä takaavat, että ketään ei jätetä heitteille ja että yhteiskunnan voimavarat saadaan valjastettua kaikkia hyödyttävällä tavalla.

a. Miten vahvistaisitte hyvinvointiyhteiskunnan palveluita ja ihmisten toimeentulon turvaavia etuuksia? Kuvatkaa erityisesti keinonne, joilla vahvistatte ikääntyvien ihmisten palveluita ja toimeentuloa. Mitkä ovat keinonne lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi?

Vasemmistoliitto peruisi viime hallituskaudella tehdyt perusturvaa heikentäneet indeksileikkaukset ja jäädytykset. Korottaisimme esimerkiksi työmarkkinatukea, peruspäivärahaa, sairauspäivärahoja, vammaistukea ja opintorahaa. Peruisimme ansiosidonnaisen heikennykset. Nostaisimme työttömyysturvan ja asumistuen suojaosaa ja laajentaisimme sen kattamaan esimerkiksi pääomatulot, apurahat, palkkiot ja tekijänoikeuskorvaukset. Nostaisimme asumistukea (leikkauksen peruminen ja palautus indeksiin) ja kasvattaisimme rahoitusta tuetun asumisen sekä erityisratkaisuja tarvitsevien ihmisten asunto-olojen parantamiseen.

(Sosiaaliturvan uudistamisen osalta ks. myös vastauksemme kysymykseen 9.)

Ottaisimme käyttöön julkisen terveydenhoidon "viikossa hoitoon" -hoitotakuun ja luopuisimme terveyskeskusmaksuista koko maassa. Säättäisimme yhden 760 euron vuosittaisen maksukaton lääkkeille, terveyspalveluille ja Kelan korvaamille matkakustannuksille (jotta kenenkään maksut eivät nouse nykyisestä, uuteen maksukattoon sisällytetään myös erilliset maksukatot lääkkeille, terveyspalveluille ja matkakustannuksille).

Parantaisimme mielenterveyspalveluiden saatavuutta kaiken ikäisille ja ottaisimme käyttöön terapiatakuun, joka takaisille kaikille nopean pääsyn psykoterapiaan tai muuhun psykososiaaliseen hoitoon ensimmäisen terveyskeskuskäynnin jälkeen.

Palauttaisimme tasa-arvoisen oikeuden varhaiskasvatukseen kaikille lapsille ja ulottaisimme velvoittavan maksuttoman esiopetuksen viisivuotiisiin lapsiin. Pienentäisimme yli kolmevuotiaiden lasten ryhmäkokoja niin, että päiväkodissa työskentelee yksi koulutettu ammattilainen seitsemää lasta kohti. Myös osa-aikaisesti päivähoidossa olevilla lapsilla on oikeus samaan määrään kasvattajia.

Takaisimme lapsille ja nuorille mahdollisuuden harrastaa mm. tukemalla koulujen aamu- ja iltapäivätoimintaa, kunnallista harrastusvälineiden lainausta, taiteen perusopetuksen saavutettavuutta, kuntien liikuntapalveluiden kehittämistä sekä seuratukea.

Tekisimme toisesta asteesta maksuttoman, pidentäisimme oppivelvollisuuskäyttäjäikä 18-vuoteen ja ottaisimme käyttöön koulutustakuun.

Korottaisimme yksinhuoltajien lapsilisää 50 eurolla ja turvaisimme lapsilisät myös toimeentulotukea saaville. Vahvistamme lapsiperheiden palveluita, kuten kotipalvelua. Varmistaisimme päiväkotij- ja alakouluikäisille räätälöidyt hoitojärjestelyt iltapäivä-, viikonloppu- ja ilta-ajoille.

Vanhuspalveluissa ottaisimme käyttöön 0,7-hoitajamitoituksen ja vahvistaisimme kotihoidon resursseja. Korottaisimme sekä takuu- että kansaneläkettä että ja luopuisimme puoliso vähennyksestä. Parantaisimme lääke- ja matkakorvauksia. Myös edellä mainitut maksukatot lääkkeille, palveluille ja matkoilla parantaisivat ikäihmisten toimeentuloa. Myös kotiin vietäviä palveluita on vahvistettava ja kehitettävä nykyistä monipuolisempia yhteisöllisen asumisen ja tuen muotoja ikäihmisille.

b. Miten rahoittaisitte edellisessä kohdassa kuvaamanne toimenpiteet? Kuvatkaa keinonne konkreettisesti.

Uudistuksillemme esittämämme rahoituspohja koostuu veropohjan laajentamisesta ja tiivistämisestä, aggressiivisen verosuunnittelun rajoittamisesta, suurten pääomien ja varallisuuden verotuksen kiristämisestä, pääomatulojen kohtuuttomien veroetujen karsimisesta (esim. listaamattomien yritysten

osingot), ympäristöverojen kiristämisestä, ympäristölle haitallisten ja taloudellisesti tehottomien yritystukien karsimisesta sekä harmaan talouden suitsimisesta.

Esittämämme investoinnit talouden ekologiseen jälleenrakennukseen, tuottavuuteen, osaamisen vahvistamiseen ja työllisyyden parantamiseen vahvistaisivat myös julkistalouden rahoitusasemaa. Finanssipolitiikan mitoituksen tulee olla sellainen, ettei lyhytnäköinen säästöjen tavoittelu syö tulevaisuuden hyvinvoinnin edellytyksiä.

Edellä mainitut hyvinvointipanostukset myös rahoittavat osin itsensä, kun entistä useampi pystyy olemaan entistä pidempään yhteiskunnan täysivaltainen, aktiivinen ja hyvinvoiva jäsen.

Vasemmistoliiton uudistusten rahoitus on avattu yksityiskohtaisesti esimerkiksi vaihtoehtobudjetissamme sekä vaalien alla julkaisemassamme Mistä rahat -paperissa.

c. Mitkä eriarvoisuustekijät suomalaisessa yhteiskunnassa tunnistatte ja miten vähentäisitte eriarvoisuutta?

Eriarvoistuminen on moniulotteinen ilmiö, joka näkyy paitsi varallisuudessa ja tulonjaossa, myös esimerkiksi terveydessä, koulutuksessa, työllisyydessä sekä todellisissa ja koetuissa mahdollisuuksissa. Elinpiirit erkanevat, ja ääripäät ovat yhä kauempana toisistaan. Niin syrjäyttävät tekijät kuin sosioekonomiset valtaresurssit kasautuvat. Hyvinvointivaltiolle ominainen sosiaalinen liikkuvuus ei toimi kuten sen pitäisi.

Eriarvoistumisen eri ulottuvuudet edellyttävät erilaisia toimia. Esimerkiksi varallisuuserojen kasvua voidaan suitsia verotuksen keinoin (suurten pääomien, varallisuuden ja perintöjen verotus, osinkoverouudistus), kun taas terveys-, koulutus- ja työllisyseroihin voidaan puuttua vahvistamalla edellä mainittuja hyvinvointipalveluita: ilmainen koulutus ja varhaiskasvatus kaikille, mahdollisuus uudelleen kouluttautumiseen, lisäpanostuksia julkiseen terveydenhuoltoon ja sosiaalityöhön, erityistukea sitä tarvitseville, harrastusmahdollisuuksia nuorille ja niin edelleen. Oikeudenmukainen palkkapolitiikka ja kohtuulliset työehdot ovat myös tärkeitä reilun tulonjaon näkökulmasta. Pienituloisten toimeentuloa on parannettava. Asuinalueiden eriarvoistumista on ehkäistävä tasapainoisella asuntopolitiikalla ja panostuksilla alueiden julkisiin palveluihin.

(Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti, eduskuntavaaliohjelma, Mistä rahat -julkaisu, eläkepoliittinen ohjelma)

8. Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi

Suomen menestys nojaa korkeaan osaamiseen ja koko kansan sivistykseen. Vasemmistoliitto haluaa panostaa koulutukseen kaikilla koulutusasteilla, vahvistaa tutkimus- ja kehitysresursseja ja mahdollistaa jokaisen suomalaisen elämänmittaisen osaamisen päivittämisen. Työn murros kiihtyy ja koulutus on paras suoja sen aiheuttamaa epävarmuutta vastaan. Vasemmistoliitto näkee koulutukseen ja osaamisen panostamisen välttämättömänä hyvinvoivan yhteiskunnan turvaamisessa. Tämän pitää näkyä tuntuvina panostuksina tutkimus- ja kehitysmenoissa, ja vasemmistoliitto tavoittelee pidemmällä aikavälillä TKIE-menojen viiden prosentin osuutta BKT:sta (julkisen rahoituksen osuus 1 %).

a. Tunnistatteko, että kestävän talouskasvun perustan vahvistamiseksi on tehtävä investointeja koulutukseen, tutkimukseen, innovaatioihin sekä infrastruktuuriin? Kuvatkaa konkreettiset keinonne.

Kyllä. Vasemmistoliitto haluaa panostaa koulutukseen kaikilla asteilla varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Varhaiskasvatuksessa on tärkeintä mielestämme perua viime kauden rajaus subjektiiviseen päivähoidon-oikeuteen sekä pienentää ryhmäkokoja niin, että päiväkodissa työskentelee yksi koulutettu ammattilainen seitsemää lasta kohti. Myös osa-aikaisesti päivähoidossa olevilla lapsilla on

oikeus samaan määrään kasvattajia. Tavoittelemme pitkällä aikavälillä kaksivuotista velvoittavaa esiopetusta 5–6-vuotiaille ja maksutonta varhaiskasvatusta. Voitontavoittelu varhaiskasvatuksessa tulisi kieltää. Varhaiskasvatuksen taso ja henkilöstön asema turvataan riittävillä koulutusmäärillä ja muuntokoulutuksen rahoituksella.

Peruskoulussa niin ikään ryhmäkokoja tulisi pienentää (1/20) sekä vahvistaa kolmiportaisen tuen resursseja. Toisella asteella erityisesti ammatillinen puoli kaipaa kipeästi resursseja, jotka olisi kohdennettava kiireimmin lähiopetuksen turvaamiseen sekä työpaikoilla tapahtuvan oppimisen ohjaukseen. Lisäisimme opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon resursseja toisella asteella.

Korkeakouluissa rahoituksen indeksejä ei tule leikata tai jäädyttää seuraavalla vaalikaudella. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoituksen tasoa tulee nostaa ja painopistettä on siirrettävä tulosrahoitteisesta ja kilpailutetusta rahoituksesta perusrahoituksen vahvistamiseen. Korkeakouluista tulisi saada houkuttelevampia työpaikkoja ja niiden sisäistä demokratiaa tulisi vahvistaa (erit. yliopistot).

Vasemmistoliitto haluaa toteuttaa koko koulutuspolun kattavan koulutuksen tasa-arvosuunnitelman, jossa huomioidaan erityisesti aliedustettujen ryhmien pääsy korkeakoulutukseen.

Toisen asteen ja korkeakoulun välisessä nivelvaiheessa sujuvoittaisimme opintoihin pääsyä esim. maksuttomilla avoimen korkeakoulun opinnoilla ja vahvistaisimme pääsykoemuotoista opiskelijavalintaa todistusvalinnan sijaan.

Yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja yrityksissä tehtävä tutkimus- ja kehitystoiminta on kestävä talouskehityksen perusedellytys. Suomen TKI-rahoitusta tulisi kasvattaa selvästi. Samalla yritystukijärjestelmää tulisi laajemmin uudistaa niin, että se tukisi enemmän uusien innovaatioiden kehittämistä ja käyttöönottoa. Ympäristölle haitallisia ja taloudellisesti tehottomia yritystukia pitäisi karsia ja uudelleensuunnata ensi hallituskaudella vähintään 500 miljoonan euron edestä.

Vasemmistoliitto haluaa tukea kuntien home-, kosteus- ja muista sisäilmaongelmista kärsivien päiväkotien, koulujen ja hoitolaitosten korjaus- ja korvausrakentamista.

Nostaisimme korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa.

b. Tunnistatteko tarpeen, että koko ikäluokan tulisi suorittaa vähintään toisen asteen tutkinto? Kuvatkaa keinonne tähän pääsemiseksi.

Kyllä. Kannatamme oppivelvollisuuden nostoa ja maksutonta toista astetta, mutta aito koulutustason nosto ja eriarvoisuuden vähentäminen edellyttävät toimenpiteitä myös alemmilla koulutusasteilla (kts. edellinen vastaus). Haluamme myös kehittää nuorille paremmin sopivaa oppisopimuskoulutusta.

c. Miten varmistaisitte sen, että jokaisen oppiminen ja osaamisen kehittäminen jatkuu läpi työuran?

Jatkuvan oppimisen rahoittamisen raamit pitää mielestämme sopia hallitusohjelmassa. Tekisimme opinto-ohjauksesta jokaisen ihmisen subjektiivinen oikeuden avaamalla opintoklinikoita, joista kuka tahansa voisi pyytää apua elämäntilanteeseensa sopivien opiskelumahdollisuuksien kartoittamiseen. Resurssit saataisiin nykyisestä työttömien kontrollijärjestelmästä, jossa tähän asti on keskitytty enemmän opiskelun estämiseen kuin sen mahdollistamiseen. Samalla on myös vahvistettava opinto-ohjauksen resursseja läpi nykyisen koulutusjärjestelmän.

Kannustaisimme osa-aikaisten työntekijöiden opintoseteleiden sekä työaikajoustojen laajempaa käyttöä. Laajentaisimme työttömyystuella tapahtuvaa omaehtoista opiskelua ja poistaisimme opiskelun kuukausikohtaisen maksimiopintopistemäärän.

Mahdollistaisimme avoimen ammatillisten opintojen suorittamisen tutkintoja pienempinä kokonaisuuksina samaan tapaan kuin korkeakouluissakin. Kannustaisimme myös korkeakouluja avaamaan opintotarjontaansa muillekin kuin tutkinto-opiskelijoille. Opinnoista tulisi tehdä maksuttomia sellaisille, joilla ei ole vielä tutkintoa.

d. Miten edistäisitte kulttuurin asemaa Suomessa?

Vasemmistoliitto on esittänyt kulttuuribudjetin kasvattamista siten, että kulttuurimenot olisivat yksi prosentti valtion budjetista.

Haluamme toteuttaa kulttuurin valtionosuusuudistuksen ja sen tavoitteet valtionosuusjärjestelmän joustavuudesta ja uusien taiteenalojen rahoituksen piiriin pääsystä aluepoliittisesti tasa-arvoisella ja kestäväällä tavalla, mikä edellyttää rahoituksen lisäämistä. Valtion taiteilija-apuraha ja siihen sidottu verovapaan apurahan määrä tulisi korottaa 30 000 euroon vuodessa ja niiden määrää tulee lisätä. Taiteenaloille pitäisi määritellä yhdessä taiteilijajärjestöjen kanssa minimikorvaukset erilaisista töistä, jotta kohtuulliset taiteellisesta työstä maksettavat korvaukset vakiintuisivat yleiseksi käytännöksi.

(Vasemmistoliiton eduskuntavaaliohjelma, tulevaisuusohjelma, kulttuuripoliittinen ohjelma, koulutuspoliittinen ohjelma, vasemmistoliiton suuntaviivat jatkuvan oppimisen yhteiskunnalle)

9. Sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuudistus edellyttää useampia vaalikausia. Oletteko valmiita yhdistämään eri etuuksia ja hyväksymään yhtenäisen etuustason eri syyperusteilla siten, että uudistus lisää työllisyyttä, nostaa koulutustasoa, vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä parantaa osallisuutta?

Kyllä. Vasemmistoliiton tavoitteena seuraavalle vaalikaudelle on syyperusteisten etuuksien yhdistäminen perusturvaetuudeksi, joka sidotaan elinkustannusindeksiin. Perusturvaan tarvitaan lisäksi tasokorotus, jotta voidaan vähentää köyhyyttä ja riippuvuutta toimeentulotuesta, joka on pahin kannustinloukku.

Työllisyyttä voidaan edistää purkamalla byrokraloukkuja, korottamalla nykyistä 300 euron suojaosaa esimerkiksi 500 euroon ja luopumalla sovitellun päivärahan työaikatarkastelusta. Aktiivimallista ja työvoimapolitiittisista karensseista tulisi luopua ja kaikille työttömille taata oikeus omaehtoiseen opiskeluun.

Vasemmistoliitto tavoittelee pidemmällä aikavälillä perustuloa. Seuraavalla vaalikaudella tulisi toteuttaa laajempi ja tieteellisesti perusteltu kokeilu perustulosta, jotta sosiaaliturvauudistuksen tueksi saadaan lisää tutkittua tietoa.

(Vasemmistoliiton eduskuntavaaliohjelma, tulevaisuusohjelma, Vasemmistoliiton sosiaaliturvamalli – kohti vapaiden ihmisten luottamusyhteiskuntaa)

10. Esittäkää lähtökohtanne sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseksi.

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen on palautettava sote-uudistuksen päätavoitteeksi. Tämän lisäksi uudistuksessa on turvattava integraation ja riittävien väestöpohjien toteutuminen.

Julkisen sektorin tulee vastata sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä ja pääosin niiden tuottamisesta. Järjestöt, osuuskunnat, säätiöt ja yritykset voivat täydentää julkista palvelujärjestelmää.

Terveydenhuollon tasa-arvon parantamiseksi vasemmistoliitto esittää hoitotakuuta: perusterveydenhuollon lääkäriin tulisi päästä viikossa ja maksutta. Ensi hallituskaudella, heti vuoden 2020

budjetista lähtien, terveyskeskusten, kotihoidon ja palveluasumisen henkilöstö- ja muita resursseja on parannettava.

Vanhus- ja vammaispalvelujen saatavuus on turvattava ja niihin on säädettävä riittävä hoitajamitoitus. Myös mielenterveyspalveluiden saatavuutta pitää parantaa. Vasemmistoliitto ottaisi käyttöön terapiatakuun, jolloin kymmenen kerran lyhytterapiajaksoon pääsisi heti hoitoon hakeutumisen jälkeen. Myös lastensuojelun henkilöstömitoitusta ja resursseja on parannettava.

Sote-uudistuksen osana myös asiakasmaksulainsäädäntö ja lääkkeiden sairausvakuutuskorvausjärjestelmä on uudistettava. Tämä on keskeistä terveyserojen pienentämisen kannalta. Esitämme korvausjärjestelmän uudistamista niin, että pienituloiset ja paljon sairastavat pystyvät vaikeuksista hankkimaan lääkkeensä.

Vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja tuottamisesta on siirrettävä kuntia laajemmille itsehallintoalueille. Maakuntahallinto on yksi vaihtoehto hallintorakenteeksi. Tärkeintä on kuitenkin, että perustuslain vaatimukset ja itsehallinto toteutuvat, tämä edellyttää riittävää rahoitusta sekä suoraa vaaleja. Vasemmistoliitto kannattaa myös verotusoikeutta. Terveydenhuollon monikanavarahoituksesta olisi syytä luopua.

Terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain valinnanvapaussäädöksiä tulee täydentää. Samalla sosiaalihuollon asiakkaiden ja terveydenhuollon potilaiden itsemääräämisoikeutta sekä osallisuutta heitä koskevassa päätöksenteossa pitää vahvistaa.

Keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta koskevat neuvottelut tulee käydä kansan valitsemien edustajien ja virkamiesten voimin. Terveysrytysten lobbarit eivät kuulu neuvottelupöytiin.

Hyvinvointipalveluiden valvonnan valtuuksia ja resursseja tulee kasvattaa. Vasemmistoliitto haluaa myös tehdä selvityksen voiton rajoittamisesta julkisesti rahoitetuissa hyvinvointipalvelussa.

(Vasemmistoliiton tiekartta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukselle, Vasemmistoliiton keskustelupaperi Suomen perusterveydenhuollon hoitotakuusta, Li Anderssonin kannanotto 9.3.2019)

11. Oletteko valmiita osallistumaan sosialidemokraattien johtamaan enemmistöhallitukseen, ja onko teillä osallistumisellenne mahdollisia kynnyskysymyksiä?

Vasemmistoliiton tavoitteena on paikka sosialidemokraattien johtamassa hallituksessa. Lopullinen päätös hallitukseen osallistumisesta tehdään puoluevaltuuston ja eduskuntaryhmän yhteiskokouksessa hallitusneuvotteluiden lopputuloksen perusteella.

Vasemmistoliiton puoluevaltuusto on linjannut, että voimme osallistua ainoastaan sellaiseen hallitukseen, joka

- tekee ihmisoikeusperustaista politiikkaa,
- pidättäytyy heikentämästä perusturva,
- purkaa niin sanotun aktiivimallin,
- toteuttaa terveyseroja kaventavan ja palveluketjujen yhteensovittamista parantavan sote-uudistuksen,
- asettaa ilmastopolitiikan raamit niin, että ne ovat linjassa 1,5 asteen tavoitteen kanssa,
- pitää Suomen sotilasliittojen ulkopuolella sekä
- varmistaa työehtojen yleissitovuuden.

VIITTEET

- [Vasemmistoliiton vastalause ulkoasianvaliokunnan mietintöön ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta \(UaVM 9/2016 vp\)](#) (2016)
- [Vasemmistoliiton eriävä mielipide suuren valiokunnan lausuntoon \(SuVL 9/2017 vp\)](#) (2017)
- [Vasemmistoliiton eläkepoliittinen ohjelma](#) (2017)
- [Vasemmistoliiton tiekartta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukselle](#) (2017)
- [Vasemmistoliiton ulko- ja turvallisuuspoliittinen ohjelma](#) (2017)
- [Vasemmistoliiton vastalause puolustusvaliokunnan mietintöön \(PuVM 4/2017 vp\) valtioneuvoston puolustusselonteosta](#) (2017)
- [Vasemmistoliiton alue- ja kaupunkipoliittinen ohjelma](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton eriävä mielipide suuren valiokunnan lausuntoon \(SuVL 1/2018 vp\)](#)
- [Vasemmistoliiton ilmasto-ohjelma](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton kestävä verouudistus](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton keskustelupaperi Suomen perusterveydehuollon hoitotakuusta](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton siirtolais- ja kotouttamispoliittinen toimenpideohjelma](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton suuntaviivat jatkuvan oppimisen yhteiskunnalle](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton taide- ja kulttuuripoliittinen ohjelma](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton tulevaisuusohjelma](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti 2019](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton vastalause valtiovarainvaliokunnan mietintöön julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019–2022](#) (2018)
- [Vasemmistoliiton vastalause valtiovarainvaliokunnan mietintöön vuoden 2019 talousarviosta](#) (2018)
- [Mistä rahat? Vasemmistoliiton ehdotuksia tärkeiden yhteiskunnallisten uudistusten rahoittamiseksi](#) (2019)
- [Seksuaalioikeudet ja itsemääräämisoikeus kuuluvat kaikille -ohjelma](#) (2019)
- [Toimenpideohjelma TPA 83/2018 oikeudenmukaisesta ilmastosiirtymästä](#) (2019)
- [Vasemmistoliiton keskustelupaperi Suomen perusterveydenhuollon hoitotakuusta](#) (2019)
- [Vasemmistoliiton eduskuntavaaliohjelma](#) (2019)
- [Vasemmistoliiton tavoitteet Suomen EU-puheenjohtajuuskaudelle](#) (2019)
- [Vasemmistoliiton EU-vaaliohjelma](#) (2019)
- [Kannanotto 9.3.2019: Li Andersson vastaa Juha Sipilälle: Sote kaatui perustuslakiin, ei eduskunnan hitauteen](#) (2019)